

ÜMİT KIVANÇ
Pan-İslâmıcının Macera Kılavuzu

ÜMIT KIVANÇ 1956'da İstanbul'da doğdu, haliyle birtakım okullarda okudu. İlk işi, Altın Kitaplar Yayınevi'nde redaktörlük-müshahihlikti. *Milliyet* yazışları, *Cumhuriyet* haber merkezi, İletişim Yayınları'nda, on beş günlük ve haftalık *YeniGündem*'de, *Birikim*'de çalıştı, *Radikal*, *Radikal 2*, *Nokta*, *Taraf* ve *Birikim*'de yazdı. Hikâye ve romanları İletişim'den yayımlandı. 1990'ların ortalarında belgesel filmler yapmaya başladı. Filmlerine *gecetreni.com* web adresinden ulaşılabilir. Güncel yazılarıysa *Riya Tabirleri* adlı blogunda (*riyatabirleri.blogspot.com.tr*) adresinde yer alıyor.

Birikim Yayınları 53
ISBN-13: 978-975-516-063-4
© 2015 Birikim Yayıncılık Ltd. Şti.
1. BASKI 2015, İstanbul

EDITÖR Tanıl Bora - Kerem Ünüvar
DIZI KAPAK TASARIMI Utku Lomlu
KAPAK Suat Aysu - Ümit Kıvanç
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Siyami Kuzu
BASKI ve CILT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11
Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

Birikim Yayınları · SERTİFİKA NO. 11248
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: birikim@iletisim.com.tr

ÜMİT KIVANÇ

Pan-İslâmcının Macera Kılavuzu

Davutoğlu Ne Diyor,
Bir Şey Diyor mu?

Birikim Yayınları

*Jeopolitik görüşler, hayalgücü, tutku
ve inkr aracılığıyla oluştururlar.*

– Gearid  Tuathail

İçindekiler

1 GİRİŞ: DERİNLİK SARHOŞLUĞU	11
2 KAOS'TAN KOZMOS'A UZAY GEOMETRİSİ	23
Satranç taşı değil satranççı olmak	26
Genel görünümlü özel psikolojik meseleler	31
Vitrinde bir acayip formül	35
Selimiye ile Tac Mahal	37
Masallar-meseller	41
Sersemletici ilaç: Jeopolitik edebiyatı	43
Simgeselliğin doruklarında germişim yayı... ..	48
3 TC İMPARATORLUĞU'NUN EYALETLERİ	53
Balkanlar'a müdahale hakkı	55
Orta Asya: Ben sizin abinizim	60
Batı'dan uzaklaşırken emekli korgenerale rastlamak	64
“Temsil kabiliyeti” ve “kurgular”	67
Hükmetmek kaderimiz	70
Kimlik yenilenmesi	76
Sihirli ve tehlikeli kavram: Özgüven	78
Psikolojik yenilenme	81
Bir parantez: Maalesef hakikat	88
Yeni havza tanımı	91

4	YEGÂNE ÖZEL ÜLKE, TÜRKİYE	99
	Bir parantez: Uyum problemi ve çözümü.....	105
	Dünya bizim oyun alanımız!.....	106
5	ALLAH MİLLETLERİ SAVAŞINLAR DİYE YARATTI	117
	Dışarıda savaş, içerde uyum.....	130
6	HANGİ ZAMANDA YAŞIYORUZ?	135
7	TARİHİMİZ & COĞRAFYAMIZ	141
	Birinci başrol: Tarih.....	145
	İkinci başrol: Coğrafya.....	155
8	MEDENİYET DİYEYİM, SEN DİN ANLA	163
9	DİRENİŞİN SON KALESİ: OSMANLI	175
	Hakim unsurun doğal saydığı bütünlük.....	176
	Pratik bir araç olarak Osmanlı.....	181
	Mozayik düşünmüyoruz biz.....	195
10	ORTADOĞU: KORUMAYA GİTMİŞTİK	199
11	“PAN-İSLÂMİST Mİ?” TARTIŞMASI	211
12	DAVUTOĞLU’NUN KAYNAKLARI VE İLHAM KAYNAKLARI	219
	Haushofer ve “Lebensraum”.....	223
	Mackinder ve “Kalpgâh (Dünyanın Kalbi)”.....	227
	Mahan ve “donanmacılık”.....	234
	Spykman ve sonsuza kadar savaş.....	237
13	SONUÇ: BU BİR KILAVUZ	245

1

GİRİŞ: DERİNLİK SARHOŞLUĞU

Ahmet Davutoğlu'nun, geniş bir muhafazakâr, sağcı okur-yazar çevre tarafından göklere çıkarılan “entelektüelliği”nin tartışma konusu olabileceği, doğrusu başlangıçta hiç akıma gelmedi. Bu kadar çok okumuş yazmış bir akademisyenin fikrî kapasitesinden, akıl yürütme kabiliyetinden, bilimsel nesnellüğünden şüphe duymak için sebep görmemiştim. Hattâ bu ölçüde okur-yazar bir dışişleri bakanına sahip olduğumuz için memnuniyetimi belirttiğim yazı bile yazdım.

“*Ahmet Davutoğlu PR elemanına dönüşme*” başlıklı bu yazı¹ gerçi bir eleştiri yazısı. Ancak Davutoğlu'nun zihniyetini henüz tanımadığım, siyasi hedefini anlamadığım –ve doğrusu sahiden bu kadarını beklemediğim– için özellikle entelektüel gayretlerine yönelik pek fazla olumlu söylemişim. Temel olarak, nihayet alanına hakim okuryazar bir bakan görmekten memnun olduğumu ifade etmiş, okuduğu yazdığıyla yakından ilgilenmemiştim. O sıralardaki nazik ve özenli üslubu yanlışlığı düşmemi kolaylaştırmış, “Komşularla sıfır sorun” sloganı ve “Ermenistan açılımı” düşüşüm yanlışlığı büyütülmüştü.

1 Taraf, 12 Haziran 2010.

Zamanla, Davutoğlu'nun, bilgi, bulgu ve çıkarımlarını siyaset alanına taşımaya çalışan bir entelektüel değil, kararını baştan vermiş, hedefini belirlemiş, olgu, bilgi, bulgu ne varsa bunları siyasi hedef ve hırslarının hizmetine koşan, akademisyen ve bilimadamından çok ideolog ve politikacı diye nitelenmesi gereken bir kimse olduğunu gösteren işaretler çoğaldı. Yurtdışındaki hedefinin “sıfır sorun”la alâkası olmadığını, içerideki hedefinin de demokrasiden çok farklı bir şey olduğunu anlamaya başladık. Nitekim tek-adam'lığı için öngördüğü kapasite göstermelik bir kuvvetler ayrılığı sistemine, elinde bulundurmamak istediği tahakküm gücü Çankaya'nın eski köşküne sığdıramayan Tayyip Erdoğan, bin odalı sarayına taşınırken makamını Davutoğlu'na emanet etti.

Davutoğlu'nun şark-ışı, Türk-ışı katakulli politikacılığına görece uzak bir akademisyen olduğu, yaygın kabul görmüş bir kanıydı. Buna rağmen, hem başbakanlık hem parti genel başkanlığı için, siyasi tarihimizin gördüğü en kavgacı liderlerden biri tarafından selef olarak tereddütsüz tercih edilmesi, eski akademisyen Ahmet Davutoğlu'na başka bir gözle bakmamızı gerektiriyor.

Burada siyasetçi olarak Davutoğlu'nun tavrı ve pratiğiyle fazla uğraşmayacağım. Kitabındaki doktrinin uygulanışı olarak dış politikaya arada sırada söz gelecek, o kadar.

Davutoğlu, sırf Türk sağ siyaset camialarında değil, iktidar çevresinde toplaşmış güç-etki sahibi zümre içerisinde de bir müessese, bir “marka”.

2008 yılı başında –henüz dış politika danışmanyenken–, bilim dünyasından siyasetin kargaşalı evrenine gönderilmiş bir hediyeye muamelesi görüyordu:

“Türk siyasetinde ‘danışmanlardan’ söz edildiğinde kamuoyunun zihninde pek olumlu imajlar oluşmaz. Bu memle-

kete danışmanlardan pek fayda gelmediği/gelmeyeceği kanaati yaygındır. Ahmet Davutoğlu isminin gerçek bir istisna teşkil ettiği yerlerden biri budur. Son beş yılda dış politikada bir ‘Davutoğlu etkisi’ görülmektedir ve Türk diplomasi tarihinde bir ‘danışmanın’ karar süreçlerini bu derecede etkilediği de pek görülmemiştir.”²

Söz konusu danışman, “karar vericilere ve akademi dünyasına muazzam bir katkı” niteliğindeki o kitabı yazmış olan kişiydi.

“Kitabı okuyup heyecanlananlar, Davutoğlu’nun Başbakan’a dış politika başdanışmanı olduğunu öğrendiklerinde daha da heyecanlandılar. Acaba, Türk dış politikasına kitapta ifade edildiği şekliyle bir ‘stratejik derinlik’ kazandırılabilir miydi?”³

“Davutoğlu etkisi” üzerine kitap yazan⁴ tecrübeli gazeteci Gürkan Zengin’e göre, kazandırılmıştı bile:

“Bugün Türkiye, Ortadoğu’daki bütün aktörlerle konuşabilen, kendi coğrafyasında olup bitenlerden birinci elden haberdar olabilen bir ülke haline geldi. 10 sene önce bu tür bir ilişki hayal bile edilemezdi.”⁵

2008 başında da bugünler hayal edilemezdi...

Bir buçuk yıl kadar sonra, Akşam gazetesinde Ali Saydam şunları yazıyordu:

“Sonra o ünlü eseri çıktı. ‘Stratejik Derinlik’... Okurken kan ter içinde kaldım. Tamamını devirmek bir türlü kısmet

2 Gürkan Zengin, “Davutoğlu kitabını hayata geçiriyor: Stratejik Derinlik”, CNN Türk, 21.01.2008.

3 A.y..

4 Hoca. Türk Dış Politikası’nda Davutoğlu Etkisi, İnkılap Kitabevi, İstanbul 2010.

5 Zengin, a.y.. Henüz dışişleri bakanı olmamış “Hoca” için “hayallerini gerçekleştirdi” diyor Zengin.

olmadı. Ama uzunca bir Giriş bölümü var ki, kitabın tamamına bedel... Oku, dünya görüşün değişsin!... Öyle etkili ve derinlikli yani...”⁶

Ali Saydam’ın ondan bahsediş tarzı, Davutoğlu’nun sadece AKP veya dar bir İslâmcı camiada değil, çok daha geniş bir çevrede sahip olduğu imajı çok güzel tarif ediyordu. (Okumadan döktürme kısmı da herhalde bu çevreyi.)

Stratejik Derinlik’in aurasının herkesi sarhoş ettiği günlerdi. Oxford Üniversitesi’nde dört gün boyunca Türk dış politikasının ele alındığı oturumlardan birinde konuşan Davutoğlu, dönüş uçağında gazetecilere, “*Türkiye’nin dış politika-kada lig değiştirdiğini*”, artık “*Yunanistan ve İran’la karşılaştırılmak*” yerine “*yükselen yıldızlar Çin, Hindistan ve Brezilya ile aynı ligde top koşturulduğunu*” anlatıyordu. Ankara artık “*küresel düzlemdeki tüm sorunlarda ‘pozisyon’ sahibi*”ydi.⁷

2010 sonlarında, **Zaman**’daki köşesinde Gürkan Zengin’in Davutoğlu hakkındaki biyografik kitabı **Hoca**’yı tanıtan Ahmet Turan Alkan, Davutoğlu’nun kişisel özelliklerini (“*güven verici, sohbeti çekilir, alçakgönüllü, kibirsiz, meselesine sahip ve hâkim*”) övmüş, şöyle demişti:

“Onun danışmanlık sürecinden hâlen devam eden başkanlığına kadar geçen süre zarfında Türk dış politikasının kazandığı itibar ve ‘derinlik’, yeni bir dış politika yorumu olarak adlandırılma onurunu hak ediyor.”⁸

6 24 Ağustos 2009. Saydam, “*Bu yıldız siyasetten kaymamalı!*” başlıklı bu yazıyı, o sırada beş yıldır Başbakan Tayyip Erdoğan’ın Dış Politika Danışmanı olarak görev yapan Davutoğlu’nun siyasetten uzaklaşacağı, akademisyenliğe döneceği yollu açıklaması üzerine yazmış. Erdoğan’ın “*Ahmet Davutoğlu gibi sadece beyni değil vicdanı da sağlam çalışan ‘silahşörlere’ her zaman ihtiyacı olacağımı*” söylüyor. Nitekim bu tarihten sonra Davutoğlu, siyaseti bırakmak şöyle dursun, dışişleri bakanlığına getirildi; şimdi de başbakan.

7 İsmail Küçükkaya, “*Davutoğlu bakanlıkta 1 yılını doldurdu. Stratejik derinliğin yıldönümü*”, **Akşam**, 26 Mayıs 2010.

8 “*Hoca*”, 22 Aralık 2010.

Akademisyen-teorisyen Davutoğlu'nun bilgi birikimi, entelektüel kapasitesi, geliştirdiği doktrin ve bakan olarak icraatının topluca övüldüğü evre, Mısır'dı, Suriye'ydi derken Türk dış politikasının sağa sola çarpmaya başlamasıyla son buldu.

Ancak, Türkiye'de pek kimseye kısmet olmayacak tarzda, Davutoğlu övgüsü son bulmadı, sadece tek alana çekildi. Dış politikada üstüste gelen kazalardan onu sorumlu tutup bakan olarak icraatını yerden yere vuranlar arasında dahi, Davutoğlu'nun akademik-bilimsel ambalajlı eserini yere göğe sığdıramayanlar çoktu.

Davutoğlu yönetiminde Türk dış politikasının ve onunla birlikte **Stratejik Derinlik**'in de “çöküşüne” hayıflanan Ahmet Hakan, dışışleri bakanının eserini şöyle övüyordu:

“Kitap ilk yayınlandığında iştahla okumuş, ‘İşte budur arkadaş’ diye heyecanlanmışım... ‘Stratejik Derinlik’ adlı kitap...

- *Hakikaten stratejik idi...*
- *Hakikaten derinlikli idi...*
- *Hakikaten uluslararası ilişkilerin sırlarını açıklıyor idi...*
- *Hakikaten Türkiye'nin kıymetini anlamlandırıyor idi.”⁹*

Milliyet'in, otuzdan fazla dışışleri bakanı görüp geçirmiş, altmış yıllık dış politika yazarı Sami Kohen, “Davutoğlu'nun yönetimindeki Türk diplomasisinin ideolojik duruştan ve değerlendirme hatalarından kaynaklanan başarısızlıklarını” ele aldığı, Türkiye'nin Suriye'de “olacakları iyi hesaplamadığını” söylediği, “halen birçok Arap ülkesiyle ilişkilerin kopuk veya gergin olmasına” yolaçan şeyin “ideolojik ağırlıklı politikalar” olduğunu açıkça belirttiği yazısının giriş bölümünde şöyle diyordu:

9 “Olan biraz da ‘Stratejik Derinlik’ kitabına oldu”, **Hürriyet**, 1 Temmuz 2012.

“Cumhuriyet döneminin ... en dinamik, yaratıcı, vizyon sahibi ve etkin dışişleri bakanlarından ... Davutoğlu, Türk diplomasisine düşünsel derinliğini de katarak damgasını vurdu.”¹⁰

2014 yılının sonuna yaklaşılrken Türkiye Cumhuriyeti'nin başbakanlık makamını işgal eden kişinin başlıca ayırt edici özelliği, –giderek daha az parlatılsa ve öne çıkarılsa bile– “fikir adamı” olarak gördüğü saygı, entelektüel kimliğiyle kazandığı itibar. Davutoğlu'na yakıştırılan imaj öyle bir yerleşti ki, bilgi birikimi ve kavrayış derinliğine övgü düzülmeden kendisinden sözedilemiyor.

Hoca'nın üzerine siyasetin çamuru sıçradı; artık devamlı eleştiriyle yüzyüze; öncülünden devraldığı hoyratça üslupla tehdit ve hakaretlerle dolu konuşmalar yapması yadırganıyor. Yine de Davutoğlu'na giydirilmiş bilim insanı önlüğünün lekelenmediği varsayılıyor.

“Davutoğlu Hoca”nın sağcı düşünce âlemimize hem hoş hem yeni görünen tahlilleri, görüşleri, onu değerli, benzersiz kılıyor. Tutucu-dindar “dava adamları”, nihayet “alını secdeye değen”, küffarla baş edebilecek fikrî donanımına sahip bir âlime kavuştukları için onu sırtlarında taşımaya hazır. Sağcı akademisyenler nihayet yerli bir idol bulmuş olmanın coşkusu içerisinde.

Davutoğlu döneminde Türk dış politikasının giderek daha büyük sarsıntı ve felaketlere gebe bir alan haline gelişi, bu coşkuyu söndürmedi.

Davutoğlu'nun çok sayıda kitap ve makaleyle oluşturduğu külliyat, Türkiye merkez siyasetinin şimdiye kadar gördüğü en siyasî parti olan AKP'nin bu iddiasının altını doldurmak için yetiyor da artıyor. Davutoğlu'nun eseri öncelikle akade-

¹⁰ “Davutoğlu'nun dış politika performansı”, 23 Ağustos 2014.

mik-bilimsel vs. değil doğrudan siyasîdir; göstereceğim.

Ancak hâlâ Davutoğlu'na layık görülen imaj, bir siyaset-
çinin her an herkes tarafından her tarafa çekistirilebilecek,
itilip kakılabilecek, zedelenebilecek imajı değil; biz sıradan
insanların arasına ve siyasete lütfen yaklaşıp ışık saçan, ha-
fif gizemli, bizim dokunamayacağımız, kavrayamayacağımız
bilgiler ve güçlerle donanmış, çok uğraşırsak belki aklımızın
erebileceği buluşlar yapmış bir üstün insan portresi.

Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Merkezi'nden
Dr. Murat Yeşiltaş, *Star* gazetesinin "Açık Görüş" sayfasın-
da çıkan yazısında,¹¹ "bir beşer olarak 'Tarihin içinde akma-
ta olma hissinin' heyecanlandırdığı Davutoğlu"nu ve "yeni
misyon"unu anlatırken, "Bu tarihin içinde akma hissinin Da-
vutoğlu için son derece önemli bir zihni arka plan oluşturduğu-
na" dikkatimizi çekiyor ve başbakanı, "ilmi ve tefekkür dün-
yasını bir kenara bırakarak salt bir siyaset zemininde ele alma-
nın" imkânsız olduğunu belirtiyor.

Yeşiltaş'a göre Davutoğlu'nun elimizdeki kitabı, "sade-
ce Türk dış politikasının zihni temelinde bulunan korkulardan
arındırılmasına ve bertaraf edilmesine yönelik bir dönüşüm"
sağlamakla kalmayacak, "aynı zamanda Türkiye'nin kendisiy-
le itibata geçen tüm yapılar Türkiye'nin bu yeni jeopolitik yö-
nelimiyle değişime uğrayacaktır". Yani bir tür "dokunan de-
ęişiyor" vakası! Ama bu, "...'yayılcılık' ekseninde inşa edil-
miş jeopolitik bir yönelim değil, entegrasyon boyutunda gerçek-
leşecek siyasal ve toplumsal bir proje" olacakmış.

Dr. Yeşiltaş'ın gerçeküstücü tablosu, Davutoğlu'nun "aka-
demik" tesirine dair bir tek örnek yalnızca.¹²

11 "Stratejik Derinlik nasıl okunur?", 30 Ağustos 2014.

12 Bir televizyon programında bir profesörün, "paradigma" kavramının anlamı
için Davutoğlu'nun bir kitabını referans gösterdiğine tanık oldum. Davutoğlu,

28 Ekim 2014 günü **Sabah** gazetesinin kültür-sanat sayfasında şu haber yereldi:

“Davutoğlu’nun kitabı 100. baskıyı yaptı.”

Nisan 2001’deki ilk baskısından, yazarının dışişleri bakanı olduğu 2009’a kadarki sekiz yılda, yazarının şah-eseri **Stratejik Derinlik** 29 baskı yapmıştı. Davutoğlu’nun bu makamı işgal ettiği beş yıl içerisinde buna eklenen baskı sayısıysa 62’ydi; “Hoca”nın başbakan adaylığı ilan edildiğinde 91. baskı piyasadaydı. Yeni başbakanın ilk iki ayında **Stratejik Derinlik** dokuz baskı daha yapmış, 100’e ulaşmıştı.¹³

13 Temmuz 2010’da **Hürriyet**’te çıkan bir haber, Davutoğlu’nun eserinin gördüğü olağanüstü ilginin Türkiye ile sınırlı kalmadığını ortaya koyuyordu:

“Davutoğlu’nun kitabı Yunanistan’da bestseller oldu”.

Yunan gazetesi **To Vima**, Piotita Yayınevi’nden çıkan kitabın son bir aydır en çok satan beş kitap arasında bulunduğunu yazmıştı. Kitap Farsça, Arapça ve Arnavutça’da da basıldı. Sırpça’sı ben bunları yazarken henüz baskı aşamasındaydı.

Burada yapmaya çalışacağım işler, **Stratejik Derinlik**’in ismiyle müsemma olup olmadığını araştırmak ve, sığ mı derin mi bakmadan, bize ne söyleniyor, bunu anlamak.

kendisinden belirli birtakım paradigmlar konusunda bilgi alacağımız biri değil, birçoklarına göre; bizzat “paradigma”nın ne olduğunu da kendisinden öğreneceğimiz bir “kaynak”-düşündür. Âdetâ kendisinden önce oluşmuş “yabancı” bilimi ithal etmiş, bize gereken şekle sokmuş, öyle dağıtan bir distribütör. Ondan alırsak bizim prizlere uyar!

- 13 Hakkında yazabilmek için 2014 sonbaharında satın aldığım nüsha, 90. baskıya aitti. **Hürriyet**’ten Can Mumay, her baskıda kaç adet basıldı, satıldı, yayınevine sormuş, bilgi alamamıştı (“Ahmet Davutoğlu’nun **Stratejik Derinlik** kitabı 91. baskıda”, 24 Ağustos 2014). Benim kullandığım bütün alıntılar, 90. baskıdan (Küre Yayınları, İstanbul 2013).

Bir-iki şeyi baştan belirtmek isterim.

Davutoğlu'nun yönteminde öyle bir genel sorun var ki, bunu barındıran bir metnin bilimselliği üzerine konuşmak mümkün müdür, tartışılır, hattâ beyhüde çaba olarak bile görülebilir. "Bilim insanı" etiketli hemen bütün Türkçü, İslâmıcı, ikisinin sentezcisi vs. yazar ve düşünürlerde rastlanan bu âraz, **keyfilik**.

Olguları, fikirleri, kurulan bağlantıları, çıkarsamaları... ideolojik saplantıların, siyasî tercihlerin, oluşmasını istedikleri manzaranın, çıkmasını istedikleri sonuçların hizmetine koşma; koşulamıyorsa ihmal etme. Tarihten kök, sebep, başlangıç aşaması vs. aranırken, yüz sene atlanabiliyor, iki yüz sene hesaba katılmayabiliyor, bize gereken şey neredeyse, hop!, oraya uçulabiliyor, alâkasız oluşumlar, süreçler, sonuçlar, birbirini destekler, hattâ doğurur-yaratır konumlara sokulup olmayan ilişkiler içerisinde sunulabiliyor. Birçok farklı, çelişik özelliği barındıran özneler, oluşumlar, bunlardan sadece biriyle nitelenip ona göre denklemlere sokulabiliyor. Olgular, özneler, süreçler, ideolojik amaçla onlara yüklediğimiz anlamları ve işlevleriyle varolup iş görüyor, onlara başkalarının yüklediği anlam ve işlevler yok sayılarak davranılıyor, bu durum gerçekliğe nesnel bir yaklaşılmış gibi, üstüne binalar kuruluyor.¹⁴

Davutoğlu, gösterişli ifadeleri seven bir yazar; anlatısını edebiyatlaştırmak için çeşitli kaynaklardan derlediği

14 Bunları böyle tasvir edince bilim insanlarından değil, bizdeki ana akım medya dahil propaganda mediasından bahsediyormuşuz gibi görünebilir. Türk'ün nesnellikle, gerçeklikle, nedensellik ilişkisi Türk Millî Eğitimi'nce belirleniyor, Kemalistlerin, Ulusalçıların yönerge konusu haline getirdiği araştırma-anlama faaliyetlerini dindar ideologlar bir çocuk kandırma söylemi filtresinden geçiriyorlar. Her ikisinde de **hakikat** kavramının yerini **maksat** tutuyor. Bu yüzden, medyadaki maksathılık ve akıl-mantık yoksunluğu ile sosyal bilimler âlemindeki keyfilik ve faydacılık arasında sahiden de büyük mesafe yok.

örneklerle, kıyaslarla kurduğu vitrin, gözlere gönüllere hitap ediyor, fakat akla mantığa her zaman aynı hüsnükabûlü göstermiyor.

Nesnellik diye bir kavram, bu “bilim” âlemine bazen, ucu yazarın bizi yanaştırmak istediği kıyıları dokunmadığında ya da burasının bir bilim âlemi olduğunu ele güne göstermek amacıyla, lütfen uğruyor. Yazarın hakkında fikir belirttiği hemen her unsura dair duygusu çoğu zaman fikrinden önce bize ulaşıyor. Elde olmayan bir sevgi-bağlılık veya hesaplı bir hoşlanmama-itme hali, kitapta karşımıza çıkan şeyirlerin, ovaların, dağların üzerine örtü gibi seriliyor, insanlara, devletlere giydiriliyor, anlaşmaların yanına iliştiliyor. Her şeye “kime ve neye yarar?” ölçüsüyle yaklaşmak, bilim adına ortada, süpürülüp atılsa kimsenin hiçbir eksiklik duyamayacağı kırıntılar bırakıyor.

Bu faydacılık illeti, hele jeopolitik gibi “doğuştan” benmerkezci ve çıkarıcı bir yaklaşım tarzı, tahayyül dünyası ve dille biraraya gelince, nesnel analiz kılığındaki metinlerin gerçekte birer propaganda bildirisi oldukları, sadece birilerinin birtakım niyetlerini ifşa ettikleri gizlenemez hale geliyor.

Davutoğlu'nun kitabı nesnel örtülü niyet bildirgelerinden biri. Varmak istediği sonucu baştan belirlemiş, “*engin ufkunda vakur, hesaplı ve kararlı bir yürüyüşe çıkarak*” bu hedefe varacağımız bir “*tarih*” anlatıyor; bir bakıma binyıllardır değişmemesine, bir bakıma durmadan değişip tanınmaz hale gelmesine rağmen kimliğimizin aslı bileşeni yapınca “*yeni-lenme*” yaşayacağımız bir “*coğrafya*” tarif ediyor.

Nesnellikle, bilimsellikle alâkası olmayan bu yaklaşımın her paragrafa sinmiş ruhunu tanıyabilmek için, zaman zaman “strateji edebiyatı”nın süslerini püslerini aralayıp sözün özünü ortaya dökmek gerekiyor. Ortaya döküleni güzelce süzüp bir yere toplayınca, elimizde bir ideolojik yakla-

şım kalıyor. Dayanaklarının zayıflığına, tutarsızlıklarına rağmen bundan bir eylem programı türetebilirsiniz.

Türetilmiş olanın henüz cüret edilebilen kadarı, yaşadığımızdır; günümüzün Türk dış politikası.

2011 yılının son günlerinde Meclis'te bir muhalif milletvekili, kitabının adını anarak dışişleri bakanını iğneledi. Bunun üzerine "sataşma var" diye söz alan Davutoğlu şunları söyledi:

"Ben o eseri akademik hayatta iken yazdım ve bugün o eseri pratik hayatta da uygulamaya çalışıyorum, bununla da iftihar ediyorum. Stratejik Derinlik eserini 2001 yılında, hiçbir zaman böyle bir teorik çalışmayı pratiğe yansıtmak düşüncesinde olmadığım bir dönemde kaleme aldım, bununla gurur duyuyorum ve bugün de takip etmeye çalıştığımız politikada da dinamik, küresel yapıda Türkiye'yi küresel bir aktör hâline getirmek için bu stratejik derinliği uygulamaya çalışıyoruz. Kastettiğimiz, Türkiye'nin tarihî ve coğrafi derinliğine uyumlu bir stratejidir..."¹⁵

Ahmet Davutoğlu'nun şekil verdiği, Tayyip Erdoğan'ın boyadığı Türk dış politikasının ardında ille de tek bir kaynak aranacaksa, o, AKP'nin kuruluşundan birkaç ay önce piyasaya çıkmış bu kitaptır.¹⁶ Bu kitabı ortaya çıkaran takıntılar (ideoloji), dünya görüşü (fikirler) ve haleti ruhiye (duygular) tanınır, kavranırsa, iki binli yılların AKP'de vücut bulan Türk Pan-İslâmcılığı da anlaşılır.

15 ANKA, 15 Aralık 2011.

16 Davutoğlu'nun başbakanlığa geçişi vesilesiyle 23 Ağustos 2014'te Milliyet'te çıkan haber, "Osmanlı varisi Türkiye halâ siyasi bir merkez" başlığını taşıyordu. "Davutoğlu'nun kitabı 'Stratejik Derinlik', Türk dış politikasının son beş yılda değişen çehresinin kaynağı... Yeni Başbakan'ı yakından tanımak için de önemli bir kaynak," deniyordu haberde. Kaç siyasetçinin, başbakan oldu diye, çıkalı on yıl olmuşken yeniden haberi yapılacak kitabı var?

Derinlik vaat eden bir kitabı elinde sallarken okurun, “Nedir bu sığılık, yarabbi!” diye dövünmesini önleyemem. Buna gücüm yetmez. Ancak, **Stratejik Derinlik**'i kurcalamanın, genel bir kavrayışın yanısıra, Türk İslâmcılığının entelektüel **sınırlarını** görmeyi de sağlayacağını taahhüt edebilirim.

Ahmet Davutoğlu, yukarıda ifade ettim, günümüz Türk İslâmcıları için, âdetâ **bilgi meleş**i gibi bir varlık.¹⁷ Bir dâhi. Alanı moleküller ya da enerji yerine güç politikası ve strateji olan, “alını secdeye değen” bir sosyal bilimler Einstein'ı. Bir mitos.

Buradan başlayalım.

17 AKP İstanbul Gençlik kolları'nın Davutoğlu için hazırladığı filmin adı: “*Dünyaya Yön Veren Adam*”. Bütün övgüler bu kadar dünyevî değil. Genç dergisinde yazan Mesut Kaya'ya göre Davutoğlu, “*İbn Haldun'un Günümüzdeki Yüzü*” (www.gencdergisi.com, Sayı 97, Ekim 2014). “*Göklerden gelen karar*”, Davutoğlu'nu siyasete çekmiş!